

Årsrapport 2025

Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen

Innledning.....	2
Administrasjon og ledelse.....	3
Samarbeid og samhandling Anne.....	4
STATISTIKK 2025 (2024 i parentes)	5
Fokusområde 1: Landbrukets satsing innen klima og miljø.....	7
FORVALTNING.....	7
UTVIKLINGSARBEID.....	10
Fokusområde 2: Landbrukets ressursgrunnlag.....	11
FORVALTNING.....	11
UTVIKLINGSARBEID.....	16
Fokusområde 3: Landbrukets næringsvirksomhet.....	18
FORVALTNING.....	18
UTVIKLINGSARBEID.....	19
Fokusområde 4: Landbrukets rolle i samfunnet.....	20
FORVALTNING.....	20
UTVIKLINGSARBEID.....	21

Innledning

Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen er felles for Gausdal, Lillehammer og Øyer kommuner. Kontoret ble interkommunalt i 2004. Gausdal er vertskommune for kontoret.

Kontoret har ansvar for landbruks-, vilt- og utmarksforvaltningen i kommunene, og skal bidra til næringsutvikling knyttet til disse fagområdene. Videre deltar kontoret i kommunenes øvrige samfunns- og næringsutviklingsarbeid, herunder plansaker, strategiske næringsplaner og ulike temaplaner.

Årsrapporten er bygget opp rundt de fire fokusområdene i Landbruksplan for Lillehammer-regionen 2021-2025. De fire fokusområdene er

1. Klima og miljø
2. Landbrukets ressursgrunnlag
3. Landbrukets næringsgrunnlag
4. Landbrukets rolle i samfunnet

Landbruksplanen brukes aktivt i kontorets virksomhet og satsingsområder. Forvaltningsoppgaver og utviklingsarbeid er beskrevet i de gjeldende fokusområdene. Statistikk er samlet i et eget kapittel tidlig i rapporten.

Administrasjon og ledelse

Landbrukskontoret har fått redusert driftsbudsjett i de siste årene. I 2021 ble det skåret ned med 0,8 årsverk. I 2023 ble budsjettet ytterligere kuttet med 2 %. I 2025 ble den økonomiske rammen redusert med 5 %, tilsvarende 458 000 kr. Kontoret har gjennomført innsparingene ved å kutte i bemanning og redusere antall kontorplasser, slik at husleie har blitt redusert. Nedjustering av ansatte i 2025 skjedde ved naturlig avgang. Fra 1.1.2026 er det 8 årsverk i enheten hvorav 7,5 er faste.

Personalutgifter i 2025 var cirka kr 7 913 000 kr og utgjorde 87% av totale driftskostnader på 8 994 000 kr. Annen drift utgjorde cirka 1 081 000 kr. Budsjetterte driftskostnader var cirka 9 168 000 kr.

Driftstilskudd fra kommunene i 2025 er kr 8 711 000 kr der fordelingen mellom kommunene er Gausdal 41,5 %, Lillehammer 32,5 % og Øyer 26 %. 239 000 kr ble overført fra driftsfondet, som var 219 000 kr mindre enn budsjettert.

Per 1.1.2026 er overskuddsfondet (driftsfondet) på rundt 750 000 kroner. Fondet skal brukes i ekstraordinære situasjoner. Det planlegges som i 2025 for en forsiktig bruk av fondet i 2026 for å dekke opp arbeidstoppene i løpet av året, ta igjen etterslep og øke kapasitet ved ev. hendelser.

I tillegg til hovedfunksjonen felles landbrukskontor for de tre kommunene har Landbrukskontoret andre oppgaver, som finansieres av prosjektmidler, ulike løpende tilskuddsordninger eller av enkeltkommuner.

Når det gjelder prosjekter har Landbrukskontoret ved inngangen til 2026 cirka 1 500 000 kr avsatt i bundne fond. Det største er et beredskapsprosjekt hvor det gjenstår 930 000 kr tildelt fra Statsforvalteren. Ellers er det igjen midler til 10-12 små og mellomstore prosjekter.

Andre løpende aktiviteter:

- Gausdal: Næringsretta prosjekt med støtte til sti og løyper. Det utgjorde 100 000 kr i 2025.
- Øyer: Landbruksfond
- Lillehammer: Fond for nydyrking og restaurering av natur.
- Alle tre kommuner: Fallviltlag og skadefellingslag administreres og ledes overordnet av Landbrukskontoret. Fallviltlag tar hånd om ville dyr som er sjuke eller skadet. Skadefellingslag rykker ut ved rovdyrangrep. De tre kommunene har hvert sitt fallviltlag og skadefellingslag. Fallviltlag blir finansiert med inntekter fra fellingsavgift, jegerprøveavgift og ev. omsettelig kjøtt etter påkjørt vilt. Disse inntektene dekker ikke alle utgiftene som påløper, slik at hver enkelt kommune betaler det overskridende. Det dreier seg om 100 000 til 200 000 kr årlig. Skadefellingslag finansieres ved omsøkte midler fra Statsforvalteren og enkeltutbetalinger fra statsforvalteren ved hendelser.
- Lillehammer og Gausdal: Landbrukskontoret administrerer kommunal veterinærvakt i vakt-distrikt Lillehammer og Gausdal. Godtgjørelsen til veterinærene som i 2025 utgjorde totalt 2 261 000 kr finansieres dels av de to kommunene og dels av statlig tilskudd. Veterinærvakt i Øyer administreres av Ringebu kommune.

Sjukefraværet på Landbrukskontoret i 2025 var 2,2 %, ned fra 9,4 % i 2024.

I 2025 mottok Landbrukskontoret 10 klagesaker, hvorav 8 var tilknyttet Øyer, 1 i Lillehammer og 1 i Gausdal. Alle vedtak, med unntak av ett, ble opprettholdt av Landbrukskontoret, og klagen ble da enten behandlet på politisk nivå i kommunen eller Statsforvalteren. Av de 9 sakene ble 6 sendt videre til Statsforvalteren som omgjorde 4 vedtak og opprettholdt 2. De resterende 3 sakene ble sendt videre for politisk klagebehandling i kommunen, hvor 2 vedtak ble omgjort og 1 ble opprettholdt.

Landbrukskontoret har hatt fokus på saksbehandlingstiden. Hovedregelen er at alle saker skal behandles så raskt som mulig og innen 3 uker. Det er gjennomført en enkel internkontroll ved tilfeldig sjekk av 90 rapporter. Tilnærmet alle rapportene var i henhold til kravet, men vi ser at saksbehandlingstiden, naturlig nok, går opp når andre etater eller politiske organ er en del av prosessen. Landbrukskontoret arbeider videre med å holde god, rask og ryddig saksbehandling.

Samarbeid og samhandling

Som fagenhet for landbruk bidrar Landbrukskontoret med fagstøtte for andre tjenesteområder i kommunene. Det er blant annet bidrag i behandling av byggesaker tilknyttet gardsbruk eller i LNF-områder, og ved behandling av arealplaner. På den måten bidrar Landbrukskontoret til at landbrukets rolle og interesser blir belyst og drøftet i saker etter andre regelverk som plan- og bygningsloven.

Gjennom samarbeid på tvers av fagområder og kommuner har Landbrukskontoret løpende fokus på forbedring, både av samarbeidsrutiner, intern kommunikasjon, faglige avklaringer og egen saksbehandling.

Landbrukskontoret har faste møter med skogeierlag og faglag i regionen, for utveksling av informasjon og innhenting av innspill til bl.a. utviklingsarbeid. Innen flere av arbeidsfeltene er fjellstyrene en samarbeidsaktør med kontoret. Det er etablert samarbeid med andre landbrukskontor i Innlandet, og kontoret har god dialog med Statsforvalteren i Innlandet og Innlandet fylkeskommune.

STATISTIKK 2025 (2024 i parentes)

Tilskuddsordninger, alfabetisk rekkefølge	Gausdal	Lillehammer	Øyer	Samlet
Avløsertilskudd ved sykdom mv., ant. søknader (inkl barn)	29 (31)	9 (10)	13 (18)	51 (59)
Avløsertilskudd ved sykdom mv., beløp (inkl barn)	913 745 (1 735 031)	434 886 (424 643)	808 304 (1 535 206)	2 156 935 (3 694 880)
Avløsertilskudd ifm omsorg av barn, ant søknader	5	1	3	9
Avløsertilskudd ifm omsorg av barn	299 602	17 500	178 042	495 144
Dreneringstilskudd, ant. søknader	19 (19)	6 (7)	9 (9)	34 (35)
Dreneringstilskudd, beløp	606 455 (433 296)	165 119 (113 338)	439 996 (261 582)	1 211 570 (808 216)
Hogst i vernskog, ant. saker	26 (14)	24 (15)	12 (7)	62 (36)
Investeringsiltak i beiteområder, ant. Søknader	12 (7)	3 (5)	3 (3)	18 (15)
Investeringsiltak i beiteområder, beløp	219 290 (181 805)	82 500 (111 023)	63 288 (188 372)	365 078 (481 200)
Kontroller skog	21 (30)	57 (64)	25 (25)	103 (119)
Kontroller skogsbilveg	0 (4)	0 (3)	0 (2)	0 (9)
Produksjonstilskudd, ant. Søknader	243 (244)	145 (142)	150 (145)	538 (531)
Produksjonstilskudd, beløp	151 431 695 (146 001 249)	59 530 433 (59 119 476)	68 485 033 (66 451 089)	279 447 161 (271571814)
RMP, ant. Søknader	185 (186)	107 (106)	121 (116)	413 (408)
RMP, beløp	7 772 974 (7 791 522)	3 674 486 (3 584 505)	4 599 777 (4 461 702)	16 047 237 (15 837 729)
SMIL-tilskudd, ant. Søknader	6 (7)	7 (4)	4 (8)	17 (19)
SMIL-tilskudd, beløp	458 985 (495 571)	232 953 (293 875)	417 750 (548 995)	1 109 225 (1 338 441)
Tilskudd avløsning ferie og fritid, ant. søknader	161 (164)	85 (82)	97 (92)	343 (338)
Tilskudd avløsning ferie og fritid, beløp	14 427 060 (14 243 204)	6 348 463 (6 212 929)	7 654 246 (7 299 864)	28 429 769 (27 755 997)
Tilskudd til drift i vanskelig terreng (taubanedrift) (kr)	535 670 (1 008 575)	78 430 (105 000)	- (-)	614 100 (1113 575)
Tilskudd til planlegging og bygging av skogsbilveg (kr)	471 677 (529 870)	36 495 (-)	- (-)	508 172 (529 870)
Klimatilskudd i skogbruket (tettere planting) (kr)	360 216 (529 037)	421 897 (698 439)	207 306 (347 729)	989 419 (1 575 205)
Tilskudd til skogkulturtiltak (kr)	373 745 (667 475)	581 116 (663 276)	230 884 (277 381)	1 185 745 (1 608 132)

Jakt 2025, 2024-tall i parentes				
	Gausdal	Lillehammer	Øyer	Samlet
Felte elg	254 (248)	84 (74)	111 (101)	449 (423)
Felte hjort	31 (16)	18 (15)	22 (22)	71 (53)
Fallvilt (hendelser)				
Elg	9 (13)	11 (18)	8 (12)	28 (43)
Rådyr	13 (16)	16 (24)	30 (44)	59 (84)
Hjort	- (-)	1 (1)	2 (2)	3 (3)
Villrein	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
Tap til fredet rovvilt erstattet 2025 (2024)				
Gaupe	21 (66)	36 (32)	64 (36)	121 (134)
Jerv	- (-)	- (-)	29 (27)	29 (27)
Ulv	- (87)	28 (-)	- (10)	28 (97)
Bjørn	- (-)	- (-)	38 (-)	38 (-)
Kongeørn	6 (17)	- (-)	- (-)	6 (17)
Sum	27 (170)	64 (32)	131 (73)	222 (275)

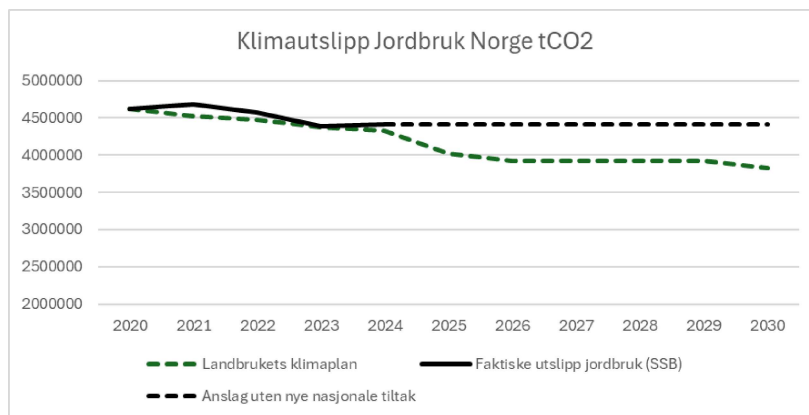
Omdisponering i daa etter jordloven og plan- og bygningsloven 2025, 2024-tall i parentes				
	Gausdal	Lillehammer	Øyer	Samlet
Dyrka jord	0,4 (5,6)	0,9 (0,4)	1,3 (0,0)	2,6 (6,0)
Dyrkbar jord	106 (0,0)	0,0 (14,8)	34,8 (65,9)	140,8 (80,7)
Nydyrking godkjent til oppdyrking, daa i 2025, 2024-tall i parentes				
	160 (64)	276 (49)	62 (61)	498 (174)

Arealbruk				
Arealer (daa) og antall foretak	Gausdal	Lillehammer	Øyer	Samlet
Fulldyrka og overflatedyrka - 2024	51 570	29 366	55 352	136 288
Innmarksbeite - 2024	18 491	9 339	8 935	36 765
Produktiv skog - 2024	359 178	291 231	174 732	825 141
Aktive setre i drift - 2025	8 (10)	4 (4)	11 (12)	23 (26)
Foretak med storfe på utmarksbeite - 2025	79 (79)	26 (26)	40 (41)	145 (146)
Foretak med småfe på utmarksbeite - 2025	73(76)	54 (55)	43 (41)	170 (172)
Landbrukseiendommer med produktiv skog over 10 daa - 2025	583	519	359	1461

Fokusområde 1: Landbrukets satsing innen klima og miljø

MÅL: Landbruket i Lillehammer-regionen skal ha en bærekraftig og klimanøytral produksjon

Landbrukets rolle med tanke på forurensning, utslipp av klimagasser og andre klimaløsninger er løftet frem i planen. Målsettingen om klimanøytral produksjon kan ikke tolkes bokstavelig for planperioden, men som et mer langsiktig mål. I planperioden har målet vært tolket som å komme i rute mot det langsiktige målet og den nasjonale målsettingen. Nasjonalt mål for 2030 er 17% kutt i klimagassutslipp fra landbruket i forhold til referanseåret 2020, ifølge Landbrukets klimaplan. Oppnådd nasjonal utslippsreduksjon i 2023 ift. 2020 var ca. 5% som er nesten i tråd med Landbrukets klimaplan. Fra 2023 til 2024 gikk imidlertid utslippene fra jordbruket nasjonalt opp med 0,3 %, ifølge Miljødirektoratet og SSB, mens Landbrukets klimaplan tilsa reduksjon med ytterligere cirka 2% i 2024. Fra 2025 er kuttmålene vesentlig mer ambisiøse (kutt på over 10% fra året før), men i fravær av kraftfulle nasjonale tiltak forventes dessverre ikke lenger at disse målene nås, verken nasjonalt eller regionalt.

Riksrevisjonen skrev i 2025 at «Jordbruket skal gjennomføre store utsleppskutt innan 2030, men ingenting tyder på at det er mogleg. Målkonfliktane er store og klimaavtalen mellom staten og jordbruket er urealistisk.» De viktigste tiltakene for reduserte utslipp fra jordbruk er endret kosthold og redusert matsvinn, og dette er områder som ligger utenfor Landbrukskontorets ansvarsområder. Det betyr selvsagt ikke at ikke landbruket skal bidra med sitt – også i Lillehammer-regionen.

FORVALTNING

Landbrukskontoret administrerer flere miljøvirkemidler, og har en rolle som pådriver og veileder for næringa. Flere av de lovpålagte oppgavene bidrar til oppfyllelse av dette målet i landbruksplanen.

Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket

Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) handler om å gjennomføre miljøtiltak utover det som forventes av vanlig jordbruksdrift. Formålet med SMIL er å fremme natur- og kulturminneverdier i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket.

Tildelt pott med SMIL-midler i 2025 var en økning fra 2024. Prosjektene som fikk tildelt midler i 2025 bestod av enkle driftstiltak på setre med aktiv setring, restaurering av verneverdige bygninger, bekjempelse av kjempespringfrø, fjerning av gammelt nettinggjerde og piggtråd og et prosjekt på opparbeidelse av fangdam.

Nærings- og miljøtiltak i skogbruket

Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) forvaltes av kommunen, og strategien for kriterier for tildeling av midlene rulleres årlig. Tilskuddssatser fastsettes i starten av hvert år i Kontaktutvalget for skogbruk, der representanter fra grunneiere og tømmerkjøpere deltar sammen med Landbrukskontoret. For tilskuddsbevilgning innen miljøområdet er formålet å ivareta og videreutvikle miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skog. Nasjonalt og regionalt er det et ønske å vektlegge ungskogpleie, og Landbrukskontoret valgte å øke satsen på ungskogpleie noe og redusere tilsvarende på markberedning.

Tilskudd til klimatiltak i skogbruket

Fra 2016 har det blitt gitt tilskudd til klimatiltak i skogbruket. For 2025 ble det gitt tilskudd til tettere planting, suppleringsplanting og gjødsling. Dette for å sikre best mulig utnyttelse av skogens evne til å binde CO₂. Planteaktiviteten i 2025 gjenspeiler hogstaktiviteten året før, som lå høyt, antageligvis grunnet gode tømmerpriser.

Hogst i vernskog

Vernskog er skog som har som funksjon å verne nedenforliggende arealer mot kaldluft fra høyere liggende områder eller mot skred og ras. Dette kan dreie seg om: vern av bebyggelse og infrastruktur mot ras og flom eller vern av annen skog eller dyrket mark mot værutsatt klima. Hogst i vernskog er meldepliktig til kommunen og regulert i egen forskrift. Det ble vedtatt ny "Forskrift om vernskog opp mot fjellet i Innlandet fylke" i 2025. Denne beskriver retningslinjene for skogbehandlingen over vernskoggrensen (klimautsatt skog), som er det eneste aktuelle i vår geografi. Aktivitet i vernskog henger ofte sammen med sortimentpriser. Prisene på massevirke steg betraktelig i løpet av 2025. Hogst i vernskog i bynære områder får økende oppmerksomhet, spesielt i Lillehammer kommune.

Vernskoghogst i Gausdal, foto: Landbrukskontoret

Tilskudd til investeringstiltak i beiteområder

Dette er tilskudd til tiltak som bidrar til å legge til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark, redusere tap av dyr på utmarksbeite og fremme fellestiltak i beiteområdene. Det ble i 2025 søkt på tiltak som gikk til nye sanke – og skilleanlegg, saltsteinsautomater, elektronisk overvåkningsutstyr, termisk kikkert til bruk i sanking og lettgrinder.

De siste årene har antallet ligget ganske jevnt på rundt 10 søknader for regionen, med noen flere for søknadsår 2024 og 2025. I 2025 var antallet 18 søknader. Det er i hovedsak de samme fellestiltakene som det søkes støtte til i de ulike beitelagene, men det har vært en markant økning innen elektronisk beitestyring (Nofence/Monil) både gjennom søknader fra beitelag og fra de enkelte foretak. Tilgjengelige tildelte midler er begrenset, og søknader om elektronisk beitestyring setter stort press på midlene da dette er kostnadsrevende investeringer.

Regionalt miljøprogram

Regionalt miljøprogram (RMP) skal stimulere til ekstra miljøinnsats i jordbruket, slik at næringen kan bidra til å ivareta kulturlandskap, biologisk mangfold og kulturmiljøer, samt redusere bruk av plantevernmidler, utslipp til luft og avrenning til vann. Drift av seter er et prioritert tiltak, og tilskuddssatsen for 2025 var satt til kr 146 000 for levering av melk på seter i minst seks uker.

Landbrukskontoret tilbyr søknadsveiledning til alle som ønsker hjelp med utfylling av søknad. Det å få flest mulig til å søke RMP er et klimatiltak i seg selv. Landbrukskontoret har vakttelefon i søknadsperioden som brukes for timebestilling og veiledning om RMP-ordningen.

I 2025 ble det behandlet 413 søknader. Dette er en økning på 1 %. Hvert år skal minimum 5 % av søknadene plukkes ut til manuell kontroll. Dette skjer gjennom risikobasert utplukk i tråd med kriterier oppgitt i Landbrukskontorets kontrollplan. Aktuelle kriterier er blant annet foretak med tidligere avvik, foretak med høy utbetaling av tilskudd, nye søkere, samt tiltak som generelt anses å ha høy risiko for avvik. 21 søknader ble trukket ut til kontroll, hvorav 3 foretak hadde avvik som førte til avkorting i tilskuddet.

Tilskudd til drenering

Tilskudd til drenering av jordbruksjord er midler som kan gi god miljøgevinst ved bl.a. redusert utslipp av lystgass. I 2025 fikk Lillehammer-regionen tildelt en litt høyere pott enn året før ved hovedtildelingen, 750 000 kr. Gjennom året fikk Lillehammer-regionen tildelt ekstra midler og til sammen var disponibelt beløp drøyt 1 200 000 kr. I 2025 ble det behandlet 34 søknader hvorav 32 fikk innvilget tilskudd mens to fikk avslag da arbeidet med dreneringen var påbegynt før vedtak ble fattet. En søknad ble ikke behandlet i 2025 pga. at potten ble tom. Søknaden ble derfor overført og blir behandlet i 2026.

Gårdbrukerne i regionen har mer fokus på godt drenerte jorder enn tidligere da vekstforholdene de siste vekstsesongene har vært bløte. Det innvilges stort sett dreneringstilskudd til drenering av enkeltgrøfter (usystematisk drenering) for å hanskens med bløte enkeltpartier på et jorde. Kommunen ser at det er mer jordbruksareal i alle kommunene som kunne trengt å bli drenert opp igjen, så potensialet for ytterligere flere søknader er til stede.

Motorferdsel i utmark og vassdrag

Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (Motorferdselloven) med tilhørende forskrifter har som formål å ut fra et samfunnsmessig helhetssyn regulere motorferdsel i utmark og vassdrag med sikte på å verne om naturmiljøet. Alle saker skal vurderes etter Naturmangfoldloven med tanke på om økosystem kan påvirkes av det omsøkte tiltakets samlede belastning.

I 2022 vedtok kommunestyrene i Gausdal og Øyer egne retningslinjer for saksbehandling av søknader innen motorferdsel, og vedtaksmyndighet ble samtidig delegert til landbrukskontoret. Det ble i 2025 behandlet 6 søknader i Gausdal og 18 i Øyer. Landbrukskontoret har ikke saksbehandlingsoppgaven innen motorferdselregelverket for Lillehammer kommune.

UTVIKLINGSARBEID

Bekjempelse av fremmede arter

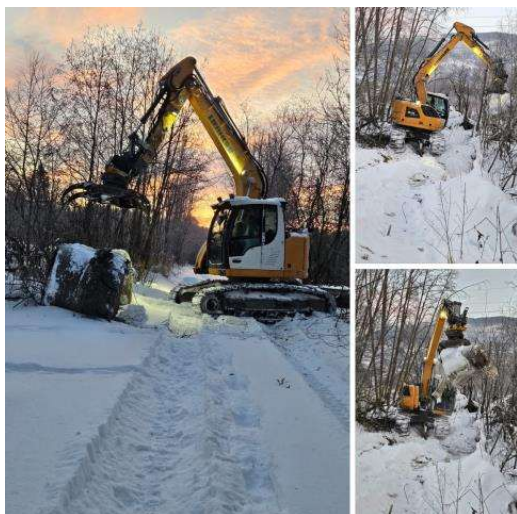
Fremmede arter kan påføre naturen skade gjennom at naturlige arter fortrenses, at de krysser seg med naturlige arter eller at de bringer inn parasitter eller sykdom. I Lillehammer-regionen har det vært spesielt fokus på bekjempelse av kjempespringfrø. Den har stor utbredelse langs vassdrag og sprer seg i regionen. Planten fortrenger andre arter, og kjempespringfrø har korte røtter som gjør at det kan oppstå erosjonsproblemer. Mange gårdbrukere gjør selv en stor innsats for å fjerne planten. I 2025 ble det gitt tilskudd til noen enkeltprosjekter der det blant annet ble leid inn hjelp. I tillegg har Naturvernforbundet med et lite tilskudd fra Landbrukskontoret arrangert to kvelder i Østre Gausdal der planten ble lukt bort.

Møte om regionale miljøkrav og ny gjødselbrukforskrift

Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen arrangerte åpent møte om ny forskrift om regionale miljøkrav og gjødselbrukforskrift på rådhuset i Gausdal kommune 31. mars 2025. Statsforvalteren i Innlandet hadde innlegg om begge forskriftene. Det var full sal av gårdbrukere fra alle tre kommunene Gausdal, Øyer og Lillehammer. Dette bevitner at det var et behov for orientering om forskriftene, spesielt om endringene i den nye gjødselbrukforskriften. Ansatte fra Statsforvalteren besvarte spørsmål underveis, og fokuset for gårdbrukerne var i hovedsak på krav til spredeareal og mengden fosfor en har lov til å ha på pr. daa.

Rydding av rundballer fra Gausa

Flom i 2024 førte til at rundballer ble trukket med ned i vassdrag. Det ble gjennomført opprydning i 2024, og de siste rundballene ble fjernet med gravmaskin i 2025. Landbrukskontoret brukte midler fra et miljøprosjekt til å fjerne rundballene.

Fokusområde 2: Landbrukets ressursgrunnlag

MÅL: Landbruket i Lillehammer-regionen skal ha ansvarlig og bærekraftig bruk av sitt ressursgrunnlag for å sikre verdiskaping, sysselsetting og aktive gårder i alle størrelser.

Landbrukets ressursgrunnlag inkluderer dyrkamark, innmarksbeite, utmarksbeite, produktiv skogsmark og vann, men også bygninger, veger, gjerder, grøfter og ledningsnett. Landressursene omfatter også verdier som beiterett, allmenningsrett, seterrett, jakt- og fiskerett, samt fallretter. En betydelig del av Landbrukskontorets ressurser brukes til oppgaver innen dette fokusområdet.

FORVALTNING

Flere av Landbrukskontorets lovpålagte oppgaver, samt involvering i planarbeid, bidrar til oppfyllelse av dette målet.

Jordvern

Stortinget har fastsatt at det årlig ikke skal omdisponeres mer enn 2.000 daa dyrka mark på nasjonalt nivå, og målet skal være nådd innen 2030. De ambisiøse jordvernmålene utfordrer kommunene til en ansvarlig og bærekraftig arealforvaltning. Dette er også tydeliggjort gjennom en strategi med nullvisjon for tap av matjord og krav om gjenbruk eller flytting av matjord ved omdisponering.

I Lillehammer ble det i 2025 innvilget ett vedtak om omdisponering av 0,9 dekar dyrka mark til boligformål. I Øyer kommune ble omdisponering av 36 dekar dyrka og dyrkbar mark godkjent. Dette gjaldt hovedsakelig planvedtak knyttet til fritidsboligbygging og grønnstruktur, samt bruksrasjonalisering gjennom grensejustering i tilknytning til boligformål.

I Gausdal ble det i 2025 vedtatt en reguleringsplan som omdisponerer 104 dekar dyrkbart areal til etablering av Myhre massemtak.

Deling og konsesjon

Kommunene skal forvalte jordloven til gagn for både samfunnet og de som har sitt yrke i landbruket. Dette innebærer blant annet å sikre en tjenlig og variert bruksstruktur. I 2025 ble det behandlet 12 søknader om fradeling etter jordlovens bestemmelser i Lillehammer-regionen.

Konsesjonslovens formål er å regulere og kontrollere omsetningen av fast eiendom for å sikre et effektivt vern av landbrukets produksjonsarealer. I 2025 ble 30 konsesjonssøknader behandlet i regionen. I tillegg ble 63 egenerklæringer om konsesjonsfrihet kontrollert og registrert i matrikkelen av landbrukskontoret.

Landbrukskontoret behandler hoveddelen av sakene etter delegert fullmakt for Gausdal og Lillehammer, og følger kommunale retningslinjer for hvilke saker som skal avgjøres politisk eller administrativt i Øyer.

Videre utøver landbrukskontoret forvaltning i tråd med nasjonale og lokale politiske målsettinger innen landbruksområdet, blant annet gjennom landbruksfaglige vurderinger i dispensasjonsbehandling etter plan- og bygningsloven.

Boplikt

Kommunene skal følge opp at den lovbestemte boplikten for odelseiendommer blir overholdt og at vilkårsbestemt boplikt i konsesjonsvedtak blir imøtekommet. Landbrukskontoret fører løpende tilsyn innenfor begrensningene gitt i konsesjonsloven og folkeregisterloven, og erfaringen er at boplikten

fungerer godt i regionen. Det oppnås langsiktig bosetting også etter bopliktperioden, og det er kun få tilfeller hvor det har vært nødvendig med nærmere oppfølging for å sikre at boplikten blir overholdt.

Driveplikt

Kommunene skal påse at jordbruksarealer drives, og at bestemmelsene om driveplikt i jordloven blir fulgt. I 2025 startet Landbrukskontoret en systematisk oppfølging av driveplikten i Øyer. Tjue landbrukseiendommer ble tilskrevet på grunn av mulig brudd på driveplikten. Flere grunneiere har, som følge av henvendelsen, sendt inn nye inngåtte jordleieavtaler og imøtekommer med dette jordlovens bestemmelser.

Skjønnsmnd for forpakting

Gjennom tidligere vedtak har Lillehammer, Gausdal og Øyer kommuner kommet fram til at det er både rasjonelt, praktisk og hensiktsmessig å oppnevne en felles skjønnsmnd for forpakting for de tre kommunene. Det skal holdes skjønn til opplysning om eiendommens tilstand ved tiltredelse og fratredelse av forpakting. Skjønnen skal holdes av et utvalg på tre medlemmer som blir valgt av kommunestyret. Det ble i de tre kommunene valgt ny skjønnsmnd for perioden 2023-2027, med én representant fra hver kommune. Landbrukskontoret er sekretariat for nemnda. I 2025 hadde nemnda ingen forpaktingskjønn.

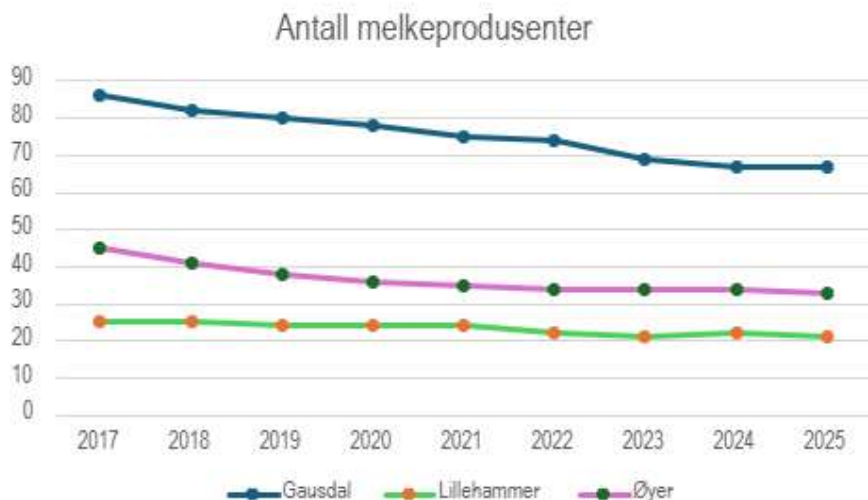
Produksjonstilskudd

Jordbruksforetak som driver med husdyr- og/eller planteproduksjon, kan søke produksjons- og avløsertilskudd (PT). Foretaket må oppfylle visse vilkår for å være berettiget tilskudd. Det må blant annet være registrert i Enhetsregisteret og drive vanlig jordbruksproduksjon. Det er to søknadsomganger pr. år, men forvaltningen har tilnærmet helårsaktivitet med behandling av søknader, kontrollrutiner og utbetalinger. De aller fleste søknader om produksjonstilskudd leveres elektronisk, noe Landbrukskontoret bistår mange søkere med. Kontoret har egen ordning for timebestilling og bistand ved hver søknadsomgang, i tillegg til vakttelefon i søknadsperiodene. Kontoret har innført rutine for å kontakte alle de søkerne fra foregående år som ikke sender inn ny søknad.

I 2025 søkte 538 foretak om produksjonstilskudd, noe som er tilnærmet det samme antallet som året før. I tillegg til omfattende maskinelle kontroller, skal minimum 10 prosent av søknadene plukkes ut til manuell kontroll. Dette skjer gjennom risikobasert utplukk i tråd med kriterier oppgitt i Landbrukskontorets kontrollplan. Aktuelle kriterier er blant annet foretak med tidligere avvik, foretak med høy utbetaling av tilskudd, nye søkere, samt tiltak som generelt anses å ha høy risiko for avvik.

Totalt ble 54 søknader plukket ut til kontroll. Av disse hadde 28 foretak avvik som førte til avkorting i tilskuddet. Hovedårsaken til avvikene var feil oppgitt dyretall.

Selv om antall foretak som søkte produksjonstilskudd i 2025 var på nivå med året før, er det viktig å få frem at det skjer strukturelle endringer i landbruket i Lillehammer-regionen. Spesielt viktig er reduksjonen i antall melkeprodusenter de siste årene. Lillehammer-regionen, og spesielt Gausdal kommune, er fortsatt en stabilt stor melkeprodusent, men produksjonen er fordelt på stadig færre og større besetninger.

Oversikt over antall melkeprodusenter fra 2017 og fram til 2025.

Velferdsordninger i landbruket

Tilskudd til avløsning ved sykdom m.m. kan gis for å dekke dokumenterte utgifter til avløsning ved egen eller barns sykdom, samt ved fødsel, adopsjon eller i forbindelse med bondens dødsfall. Siden ordningen omfatter både tilskudd ved egen sykdom og tilskudd knyttet til omsorg for barn, er sum utbetalt tilskudd delt i to i årsrapporten, for å kunne følge utviklingen bedre.

Innvilget tilskudd økte med 50 prosent i 2024, men ble redusert med 40 prosent i 2025. Det ble utbetalt 1,66 millioner kroner i tilskudd ved sykdom, mens i underkant av 500 000 kroner gikk til tilskudd knyttet til omsorg for barn.

Tilskudd til ferie og fritid er en refusjonsordning hvor dokumenterte utgifter til avløsning kan refunderes året etter. Det søkes om ordningen sammen med produksjonstilskuddet i oktober, og saksbehandlingen følger derfor prosessen for produksjonstilskudd. Avløsningen er ikke avgrenset til tradisjonell fjøsavløsning, men kan også omfatte andre oppgaver som en gårdbruker normalt utfører.

I 2025 økte samlet utbetalt tilskudd med 2,4 prosent, til 28,4 millioner kroner. Dette skyldes hovedsakelig at maksimal tilskuddssats ble hevet fra 134 175 kroner i 2024 til 139 542 kroner i 2025.

Skogfond

Skogfond er en lovpålagt fondsavsetning, som skal sikre at skogeier har midler til å finansiere investeringer i egen skog. Alle skogeiere skal ha sin egen skogfondkonto. For avsetning i fondet trekkes mellom 4 og 40 % av tømmeroppgjøret. Pengene på skogfondkontoen følger skogeiendommen. Bruk av skogfond skal gå til langsiktige investeringer i skogen og bruk er regulert i egen forskrift. Innestående skogfond brukes i gjennomsnitt innen 4 år i Lillehammer, og innen 5 år i Øyer og Gausdal. Dette viser at langsiktige investeringer i skog er høye i vår region.

Kommunen har i alt tre ulike pålagte kontrollordninger for skogbrukstiltak. Kommunene er pålagt å utføre risikobasert feltkontroll av minst 5 % av alle omsøkte tiltak i skogfundsordningen. Kontrollene viser at tiltak i all hovedsak er utført i tråd med retningslinjene. I tillegg utføres resultatkartlegging for hver 10 000 m³ som hogges årlig, noe som innebærer at hogstflaten kontrolleres med tanke på foryngelse og miljøhensyn tatt av hogst. I 2025 ble 25 hogstflater kartlagt. Ifølge skogloven skal foryngelse være gjennomført innen 3 år etter hogst. Dersom foryngelsestiltak ikke er registrert gjennom skogfondsystemet innen denne tidsfristen, skal kommunen følge opp skogeier for

kartlegging av årsak, gjennom foryngelseskontrollen. Kontroll etter Nærings- og miljøtiltak i skogbruket, NMSK-kontroll, er fysisk kontroll av innsendte refusjonskrav. I 2025 ble 49 tiltak kontrollert.

Renter av skogfond (rentemidler) er renteinntektene fra innestående skogfond. Skogfondsmidlene er plassert på konto samlet for Innlandet, og det er Statsforvalteren som har ansvar for bankforbindelsen. Opptjening av renter skjer i perioden fra skogfond blir trukket i tømmeroppjøret og frem til skogeieren bruker av innestående skogfond til å dekke investeringer i skogen sin. Forvaltning av rentemidler er underlagt egen forskrift. Skogbruket har over rentemidlene finansiert både barnas skogdag og faglige samlinger med forskjellige temaer for alle tre kommunene i 2025. Det ble gitt støtte til Brannvesenet i Lillehammer-regionen for innkjøp av skogbrann-slokkeutstyr. Det er også gitt støtte til Oppland Skogselskap for gjennomføring av JOB:U, ett sommerjobbtilbud i skogen for unge mellom 15-25 år. Til slutt er det brukt rentemidler til digitalisering av arkiv over skogsbilveger.

Kommuneskogene

Gausdal kommune har kommuneskog, men denne er båndlagt som MiS-figur og skal stå urørt. Lillehammer forvalter kommuneskogene sine selv ved egen skogforvalter. Øyer kommuneskoger har det siste året forestått ulike aktiviteter. Skogfondsregnskapet viser at utover ordinært vegvedlikehold ble det utført hogst av om lag 283 m³, med påfølgende markberedning og planting i en teig. Dette dreier seg om et areal på 7 daa i teig 22 sør for Nordre Brynsåa naturreservat. Arbeidslaget fra JOB:U satte ned 1000 planter her, men befaringsviser dessverre noe avgang, sannsynligvis grunnet sau på beite og bør følges opp med suppleringsplanting allerede i 2026.

Taubanedrift

Dette fagområdet dreier seg om utdrift av skogsvirke med taubane, hest og andre driftsmetoder, og tilskudd til slike formål. Hogst ved bruk av taubane er skånsomt med hensyn til terrengtransport og sporskader, noe som særlig er viktig i bratte og skredfarlige områder. Etter å ha lagt bak oss noen år uten taubanelag i Gudbrandsdalen, ble det i 2025 etablert 5 nye taubanefirmaer på landsbasis, hvor ett er hjemmehørende i Øyer kommune. Forvaltningen ønsker å stimulere med økonomiske virkemidler for å beholde disse, da de er et viktig supplement til driftsapparatene i vår geografi hvor taubaner ofte er eneste mulige driftsmetode. Dette vil sannsynligvis også bli viktigere i tiden fremover sett i lys av tiltakende klimautfordringer i skogbruket.

Landbruksveg

Både bygging og ombygging av landbruksveger (skogsbilveger, traktorveger og jordbruksveger) er søknadspliktig, med noen unntak, og godkjenning ved vedtak fra kommunen skal foreligge før byggestart. Tilskudd til vegbygging i skog kan gis til tiltak for nybygging av skogsbilveger, eller ombygging av eksisterende skogsveger der vegklasse heves til bilveg. Aktiviteten har gått betydelig ned etter at Landbrukskontoret avvirket sin vegplanleggingstjeneste i 2020. Alle skogsbilveger som har fått tilskudd får vilkår om vedlikehold i 25 år. Kommunen skal gjennom befaring hvert 5. år kontrollere at dette gjøres. I 2025 var det ingen veger som ble kontrollert, da det ikke ble bygget noen veger slik at det passet inn i 5-årszyklusen.

I 2025 anser vi aktiviteten på skogsbilveg som noe lav og ønsker å heve denne fremover, særlig når det gjelder opprusting av eldre veger.

Når det gjelder traktorveger er det en godt etablert søknadspraksis, også for mindre tiltak. Det er viktig slik at Landbrukskontoret får anledning til å vurdere tiltakene med tanke på naturverdier, kulturminner og naturfare.

Viltforvaltning

Landbrukskontoret utfører kommunenes oppgaver innenfor vilt- og utmarksforvaltning, der hjorteviltforvaltningen har størst betydning. All elg, og det meste av hjort, blir forvaltet gjennom bestandsplaner som valdene utarbeider som et eget forvaltningsverktøy og som kommunen godkjenner. Det er viktig at forvaltningen er kunnskapsbasert. For å forvalte hjorteviltet på en bærekraftig måte er kunnskap om trekk og arealbruk, og hvordan utbygging og fragmentering av utmarksarealene påvirker trekk og funksjonsområdene til hjorteviltet essensielt.

I Lillehammer-regionen ble det i 2025 sett 0,62 elg per jegerdag, noe som er en oppgang fra 0,54 i 2024. Noe av denne oppgangen kan komme av at det er tatt i bruk ny metode for føring. Det ble sett 1,55 ku per okse mot 1,70 i 2024, andel sette kyr som hadde kalv var 50 % i 2025 mot 54 % i 2024 og av dem hadde 5 % tvillinger i 2025.

For å se utviklingen til bestandene de siste årene og mer statistikk kan man gå inn på www.hjorteviltregisteret.no og ta ut det man ønsker å få en oversikt over.

Landbrukskontoret administrerer eksamen i jegerprøven. I 2025 var det 128 personer som besto eksamen.

Kart

Vedlikehold av AR5-arealressurskart er en oppgave som ligger til Landbrukskontoret, og arbeidet pågår fortløpende ettersom arealbruk og arealstatus endres over tid. Nye dyrkings- og beitearealer registreres som jordbruksareal etter godkjenning gjennom feltbefaring, mens arealer som ikke lenger oppfyller kravene tas ut av kategorien. Det gjennomføres også ajourhold av nedbygd jordbruksareal.

Omtrent hvert femte år tas det nye flybilder av alle jordbruksarealer. For vår region ble det gjennomført flyfotografering i 2024. Bildene skal gjennomgås av NIBIO vinteren 2025/2026, og enkelte justeringer av markslagsgrenser må derfor påregnes.

Det er arealene slik de framkommer i Gårdskart som danner grunnlaget for utbetaling av areal- og kulturlandskapstilskudd. Arbeidet med ajourhold av kartgrunnlaget er ressurskrevende, men bidrar til mer effektive og forutsigbare rutiner ved behandling av søknader om produksjonstilskudd og annen saksbehandling.

Nydyrking

Landbrukskontoret skal godkjenne all nydyrking etter forskrift om nydyrking. Det er ingen nedre arealgrense for søknadsplikt. Saksbehandling innen nydyrking er ressurskrevende, med befaring, høringsprosess og godkjenning etter endt tiltak. Antall daa areal godkjent for oppdyrking i regionen er 497,8 daa for 2025. Dette er en stor økning i forhold til 2024, da det ble godkjent 173 daa til nydyrking. Årsaken til denne store økningen er i hovedsak på grunn av at det har blitt behandlet flere nydyrkingssaker i forbindelse med E6-utbyggingen.

Fond for nydyrking og restaurering av natur i Lillehammer kommune

Lillehammer kommunestyre vedtok å opprette et fond for landbruket, med virkning fra 2023. Landbrukskontoret utarbeidet retningslinjer for fondet som ble vedtatt etter en høringsrunde. Det er Landbrukskontoret som forvalter fondet, der det gis en fastsatt sats til alle som får godkjent nydyrkingsareal i kommunen. I tillegg kan eiere av landbrukseiendommer søke om tilskudd til restaurering av natur, og for disse søknadene har formannskapet vedtaksmyndigheten. I 2025 ble det gitt tilsagn til seks nydyrkingssaker, der utbetalingen skjer når ferdig dyrket areal er oppmålt og godkjent av landbrukskontoret. Det er totalt innvilget 52,1 daa i saker som kan få innvilget tilskudd fra nydyrkingsfondet. Dette tilsvarer 52,1 daa x 5000 kr/daa = 260 500 kr. Det har ikke kommet noen søknader til restaurering av natur.

Beitebruksplan for Gausdal

Det ble i 2023 varslet oppstart av rulling av planen. Det ble satt ned en arbeidsgruppe bestående av Landbrukskontoret, beitelag, faglag, utmarkslag og Gausdal fjellstyre. Målet med beitebruksplanen er at planen skal dokumentere omfanget og verdien av beitinga i dag, og sikre at beitenæringa har tilgang på areal og ressurser også i framtida. Planen kommer med tiltak som skal styrke beitebruken og redusere konfliktnivået når det kommer til bruken av utmarka som beiteressurs. Planen ble lagt ut til offentlig ettersyn høsten 2024, og ble vedtatt i kommunestyret i april 2025.

Felles landbruksplan Gudbrandsdalen 2030

«Gudbrandsdalen 2030» er et langsiktig samarbeid mellom de 12 kommunene i Gudbrandsdalen. Dette ble initiert av Gudbrandsdalstinget, der avtalen om en bærekraftig dal ble signert i 2021. Denne avtalen forplikter kommunene til grønn omstilling i tråd med FN sine bærekraftsmål. Det ble i etterkant utarbeidet en handlingsplan av Skåppå, med seks satsingsområder og tilhørende tiltak. To tiltak ble iverksatt i 2023, der felles landbruksplan for klimasmart landbruk i Gudbrandsdalen var ett av disse.

Arbeidet med planen startet for fullt i 2024, og skulle i utgangspunktet vedtas i alle de 12 kommunene i Gudbrandsdalen i løpet av 2025. På grunn av omorganisering av Gudbrandsdalstinget blir dette utsatt til 2026.

Landbruksfaglige innspill til andre planer

Landbrukskontoret har medvirket med faglige innspill til arbeidet med kommunedelplan Øyer sør, ulike reguleringsplaner for Øyerfjellet og delplan Skei i Gausdal, samt andre private reguleringsplaner for de ulike kommunene. Beitebruk, viltforvaltning og jordvern har vært viktige momenter i dette. Det er viktig at landbruk kommer tidlig med i slike prosesser, og det jobbes kontinuerlig med god dialog mellom de ulike kommunen på planarbeid.

UTVIKLINGSARBEID

For å nå målet innen landbrukets ressursgrunnlag er kompetanse, kunnskap og rekruttering viktige tema.

Prosjekt JOB:U

Landbrukskontoret gjennomførte også i 2025 et prosjekt for ungdom, kalt JOB:U, for å styrke rekrutteringen og interessen for utdanning og jobb innen skogbruket. Det var Skogselskapet i Hedmark som i sin tid startet JOB:U-prosjektet. Prosjektnavnet er oppkalt etter det norske motorsagmerket JOB:U, og navnet symboliserer den praktiske tilnærmingen som prosjektet har. Landbrukskontoret har gjennomført prosjektet etter malen fra Hedmark, i samarbeid med Oppland Skogselskap. Til sammen var 3 ungdommer i alderen 15-19 år ansatt i 3 uker, der arbeidet bestod av å gjennomføre ungsogpleie. 2 av ungdommene kom fra Øyer og 1 fra Lillehammer. Ungdommene fikk to dagers opplæringskurs på Valle og en fagdag med besøk på Campus Evenstad (Universitet i innlandet) sammen med JOB:U-deltakere fra hele fylket. En del av opplegget er at ungdommene beholder personlig verneutstyr/bekledning som de kan bruke videre på andre skogsarbeids – oppdrag. Ungdommene hadde også en dag med planting i Øyer kommuneskoger.

Elgen i Oppland 2019-2024

Det er et samarbeidsprosjekt mellom berørte kommuner, rettighetshaverne og valdene innenfor området Murudalen/Gausdal Vestfjell, Statsforvalteren i Innlandet, Innlandet fylkeskommune, Miljødirektoratet og Norsk institutt for naturforskning (NINA). Formålet med prosjektet er å kartlegge trekk og arealbruk til elgen, samt undersøke beitepress og beitegrunnlag. Studieområdet

omfatter kommunene Vågå, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Gausdal, Lillehammer, Gjøvik, Nordre-Land, Etnedal, Nord-Aurdal og Øystre Slidre. Sluttrapporten «Elgprosjekt i Oppland 2019-2024» ble ferdigstilt mars 2026.

Prosjekt Lønnsom og klimavennlig utnyttelse av gardens ressurser

Prosjektet ble startet opp i 2022 gjennom midler fra Statsforvalterens fjellandbruksmidler, og hadde en varighet ut 2025. Prosjektet ble delt i to satsingsområder:

1. *Klima- og investeringsøkonomi* ved etablering av satelittlager for husdyrgjødsel i tilknytning til jordbruksarealer i fjellet. Formålet er at gardbrukerne skal gjøre bevisste og riktige valg og ha bedre forutsetninger for en god investeringsøkonomi, samtidig som næringa bidrar til lavere klimautslipp og en miljøvennlig produksjon. Det er også viktig å bidra til økt matforsyningsberedskap gjennom bedre utnyttelse av fjellarealene. Den delen av fjellandbruksprosjektet som gikk på lønnsomhetsberegning satelittlager for husdyrgjødsel ble ferdigstilt i 2025 ved at Norsk landbruksrådgivning (NLR) laget en podkast om rapporten som ble utarbeidet. Denne podkasten skal offentliggjøres til alle gårdbrukerne i Lillehammer-regionen. Rapporten konkluderer med at investering i satelittlager kan være gunstig dersom en er avhengig av å spre husdyrgjødsel om høsten. Husdyrgjødsel er også mer tilgjengelig til bruk på fjellarealer dersom den blir transportert til satelittlager f.eks. på vinterstid.
2. Fagdag Fjellandbruk hos Jens Martin Holme på Lillehammer i april. Tema var bærekraftig foredling og bruk av lokale tømmerressurser ved bruk av gardssag og hvordan en kan utnytte gardens egne skogressurser på en lønnsom måte. Det var 40-50 til stede og Holme forklarte og demonstrerte fra sin drift. Det var mange spørsmål og en interessert og kunnskapsrik gjeng. Det ble servert lunsj fra Aprilhaugen.

m³

Skogsvegarkiv

Skogsvegarkivet er gjennomgått i eget prosjekt. Det er henta opplysninger om skogsvegene i vegmappene i Landbrukskontorets arkiv. Opplysningene er lagt inn i Landbruksdirektoratets elektroniske "Økonomisystem for skogordningene" (ØKS). De fleste av skogsbilvegene som mangla veglenker i kartet er tegna inn. Kartlaget med skogsbilveger (ikke traktorveger) kan sees blant annet på NIBIOs kartløsning Kilden. Der skal også en del registrerte opplysninger kunne vises (blant annet navn og nummer). Prosjektet ble avslutta med en fagdag der det ble fortalt om prosjektet og vist hvordan vegopplysninger kan finnes i NIBIO Kilden. Det var også to eksterne foredragsholdere. Tema på foredragene var organisasjonsformer for veglag, juss og økonomi relatert til drift av skogsveger.

Fokusområde 3: Landbrukets næringsvirksomhet

MÅL: Landbruket i Lillehammer-regionen skal ha flere ben å stå på; som gir økt synlighet, sysselsetting og verdiskaping.

Landbruk er næring, og utvikling på en gård er næringsutvikling. Bønder kan i tillegg til å drive med tradisjonelt jord- og skogbruk drive med annen næringsvirksomhet basert på gårdens ressurser.

FORVALTNING

Det er relativt få forvaltningsoppgaver innen Landbrukskontorets portefølje som inkluderer tilleggsnæring. Det offentlige kan være med på å legge til rette for utvikling, og støtte opp under de bedriftene som ønsker målrettet og strategisk satsing. Dette kan fremfor alt skje ved å skape gode rammevilkår for å drive lønnsom og bærekraftig næringsvirksomhet.

Investerings- og bedriftsutviklingsmidlene i landbruket

Investerings- og bedriftsutviklingsmidlene i landbruket (IBU) skal stimulere til lønnsomme investeringer i landbruket, enten innen tradisjonell drift eller i nye næringer med tilknytning til gården. De regionale prioriteringene av IBU-midler til mellomstore mjølkeproduksjonsbruk ble videreført i 2025, med mjølkekubesetninger prioritert foran ammekubesetninger.

De siste årene har det vært gjennomført en rekke større fjøsprosjekter i regionen, særlig ombygging fra bås fjøs til løsdrift både i mjølkekuproduksjon og i ammekubesetninger. Fremover vil løsdriftskravet i storfehold fra 2034 være en sentral drivkraft for strukturutviklingen i næringen.

I Lillehammer-regionen var det per 1.5.2025 37 % av storfeprodusenter som hadde bås fjøs (både mjølkeku og ammeku).

	Bås fjøs	Løsdrift
Gausdal	44	74
Øyer	26	44
Lillehammer	16	23

I samarbeid med Innovasjon Norge ble det arrangert fagdag for gårdbrukere med ammekyr og mjølkekyr på bås fjøs, den 12. september i Gausdal rådhus. Formålet med dagen var å orientere om muligheter ved omlegging til løsdrift. Deltakerne fikk informasjon om relevante støtteordninger, bestillerkompetanse og om selve søknadsprosessen. Etter fellesøkta benyttet flere gårdbrukere seg av muligheten til individuelle 1:1-samtaler med Innovasjon Norge.

Tidligere fungerte kommunene som bindeledd mellom gårdbrukerne og Innovasjon Norge, ved å gi uttalelser til søknader om IBU-midler. Dette er ikke lenger praksis, og dialogen mellom søker og Innovasjon Norge foregår i hovedsak uten involvering fra Landbrukskontoret.

Inn på tunet

Inn på tunet er tilrettelagte og kvalitetssikrede velferdstjenester på gårdsbruk. Godkjente gårder tilbyr aktiviteter som gir meningsfylt arbeid, mestring, utvikling og trivsel. Landbrukskontoret har ingen formell rolle i dette arbeidet, men ønsker å være en sparringspartner og gi veiledning på feltet. Det er få tilbydere i Lillehammer-regionen, men det anses å være potensial for flere.

Landbruksfond for Øyer kommune

Øyer kommunestyre vedtok i 2023 å etablere et landbruksfond, med seks ulike tiltak å søke på. Det er satt en årlig søknadsfrist og formannskapet har vedtaksmyndighet. I 2025 kom det inn 11 søknader, hvorav 7 ble innvilget. Disse var fordelt på tiltakene i retningslinjene: 2 søknader om nydyrking, 1 søknad om beredskapstiltak i landbruket, 1 søknad om kompetanseheving og 3 søknader om andre landbrukstiltak. Det ble gitt tilsagn til 7 søkere, og 4 søknader ble avslått.

UTVIKLINGSARBEID

Det offentlige kan støtte den enkelte næringsutøver gjennom å tilby virkemidler på områder som fremmer innovasjon, kompetanse, nettverk og gründerutvikling.

Samarbeid med Lillehammer-regionen Vekst

Landbrukskontoret har et godt og nyttig samarbeid med Lillehammer-regionen Vekst, LRV, og dette er en fin arena for kontoret å bli involvert i ulike typer næringsutvikling. Det er spesielt innen landbruksbasert reiseliv og lokalmat at det arrangeres felles prosjekter. Landbrukskontoret bidrar med informasjon i søkeprosessen der det søkes støtte til landbruksrelaterte formål.

Deltakelse i ulike kurs og samlinger for utvikling i landbruket

Landbrukskontoret har i 2025 deltatt på flere arenaer, både for kompetanseheving og nettverksbygging. Disse er:

- Fagtur til Havila i Molde kommune med politikere, initiativtakere til biogassanlegg og ansatte i Gausdal kommune.
- Natur og klimakonferansen, Hamar. Innlandet Fylkeskommune og Statsforvalterne i Innlandet
- Årsmøte og fagdag med Vassdragsforbundet
- AR5 klassifisering på Stange
- Feltkurs om restaurering og skjøtsel av artsrike kantsoner og beitemark
- Budeietreff på Kittilbu
- Seminar og rovvilt med skadefellingslag
- Befaring om beiteareal i Langsua nasjonalpark
- Rovviltseminar
- Årsmøte hos innlandets Skogopplysningslag
- Skogsenterkonferansen
- Fagdag til Sverige med Skogoppsynslaget
- Fagsamling om drift og forvaltning av vernskog opp mot fjellet
- Fagdag om taubane
- Kurs om klimasmart skogbruk, NMBU
- Kommunesamling for skogbruket, arrangør Statsforvalteren i Innlandet

Fokusområde 4: Landbrukets rolle i samfunnet

MÅL: Landbruket i Lillehammer-regionen skal være synlig i samfunnet med tanke på sin rolle i matproduksjon, naturmangfold og beredskap.

Landbruk har en stor samfunnsmessig betydning, både når det gjelder bosetting, sysselsetting, lokal beredskap og matsikkerhet. Det er et viktig mål å synliggjøre denne betydningen for å sikre næringens status, rammevilkår og rekruttering.

FORVALTNING

Med tanke på beredskapsarbeid har det offentlige en viktig rolle i det forebyggende arbeidet, veiledning og saksbehandling ved akutte og utfordrende hendelser.

Tilskudd for produksjonssvikt

Foretak som kan dokumentere produksjonssvikt av klimatiske årsaker som det ikke er mulig å sikre seg mot, kan søke om tilskudd ved produksjonssvikt. Avlingen i skadeåret må være mindre enn 70 % av gjennomsnittsavling for å utløse grunnlag for tilskudd. Vekstsesongen 2025 ble regnet for å være god, og det var få henvendelser angående produksjonssvikt.

Likevel ble det sendt inn en søknad om svikt i produksjon av grovfôr fra et foretak med husdyr i Lillehammer kommune. Søknaden ble begrunnet med at pga. krevende værforhold på slutten av 2024 samt en noe tørr forsommer i 2025, så sviktet avlingsmengden.

Fallvilt

Fallvilt er døde viltindivider som blir funnet i naturen og ikke er felt under ordinær jakt eller fangst. Kommunene har ansvar for fallvilt av elg, villrein, hjort og rådyr, og for at ettersøk av fallvilt iverksettes ved påkjørsler der hjortevilt forsvinner fra skadested. Dette er viktig beredskapsarbeid både med tanke på dyrevelferd og trafiksikkerhet.

Fallvilt er kommunenes eiendom. Kommunene har avtale med Hafjell slakteri om kjøp av fallvilt som er egnet til matproduksjon, og inntekten fra salget går inn i driftsbudsjettet for fallviltlagene. Landbrukskontoret administrerer de tre fallviltlagene.

Skadefelling av fredet rovvilt

Lillehammer, Øyer og Gausdal ligger i sin helhet i det som er definert som beiteprioritert område. Landbrukskontoret administrerer de tre skadefellingslagene i regionen, på totalt 52 medlemmer.

Det var en god del hendelser med rovvilt i Lillehammer-regionen i 2025. Kommunene i Lillehammer-regionen var involvert i fem skadefellingstillatelser på ulv gjennom beitesesongen. Videre ble det søkt om flere skadefellingstillatelser på gaupe samt en på bjørn og en på jerv i løpet av beitesesongen. Det ble gitt tillatelse til skadefelling av en gaupe og en bjørn i Øyer kommune, mens søknadene på resterende gauper og jerv ble avslått. Ingen dyr ble felt.

Landbrukskontoret har vakttelefon gjennom hele døgnet fra 15. mai og ut beitesesongen. Kontoret søker Statsforvalteren om skadefellingstillatelse på vegne av beitenæringa og har kontakt med SNO og fellingsleder.

Veterinærtjenester

Kommunene har ansvaret for å sikre veterinærvakt utenom ordinær arbeidstid. Lillehammer og Gausdal er av Staten definert som ett vaktområde, likeledes er Øyer og Ringebu ett vaktområde. I november 2021 ble det vedtatt i Gausdal og Lillehammer at kommunene bevilget tilleggsmidler,

tilsvarende det øremerkede statlige tilskuddet til veterinærvakt, for å sikre to vaktordninger; for hhv. produksjonsdyr og hest/smådyr.

I 2022 ble vedtaket fulgt opp gjennom anbudskonkurranse for hver av ordningene. Våren 2023 ble det signert en sjuårig avtale med Stav veterinærsenter for vaktordning smådyr/hest. Det ble ikke enighet om en flerårig avtale med Gausdal veterinærkontor for vaktordning produksjonsdyr, men det har vært fungerende vaktordning i 2025 basert på en rullerende midlertidig avtale om vakt og godtgjørelse. I slutten av oktober 2025 sa veterinærene i Gausdal opp avtalen med kommunen på produksjonsdyr. Vaktordning for produksjonsdyr i Gausdal og Lillehammer ble lagt ut på anbud i november 2025, men det kom ikke inn gyldige tilbud. Anskaffelsesprosessen var ikke avklart ved inngangen til 2026. Veterinærene i Gausdal har i påvente av en avklaring fortsatt vakt vinteren 2026.

Øyer er i vaktområde med Ringebu, og Ringebu kommune administrerer der vaktordningen. Det er Stav Veterinærsenter som har inngått avtale med kommunene Ringebu og Øyer om vakt for både produksjonsdyr, hest og smådyr i Øyer.

UTVIKLINGSARBEID

Barnas skogdag i Lillehammer

I samarbeid med Skogselskapet i Oppland og andre aktører i bransjen, ble det arrangert barnas skogdag i Balbergbakken. Dato for arrangementet var 6. september og tanken var en åpen skogdag for alle tre kommuner. Opplegget sikter seg inn på barnefamilier primært, hvor hovedformålet er å vise allmenheten hva skogbruket handler om og hva og hvordan vi driver i praksis. Arrangementet var vellykket, og det legges opp til at dette kan bli en årlig tradisjon.

Tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak

Landbrukskontoret søkte midler fra Statsforvalteren om tilskudd til skytekveld for skadefellingslagene samt lisenser for bruk av Tracker, viltrapporten og TrandsponderSMS. Fra og med 2025 skal beitebrukerne selv (beitelagene) søke om tilskudd til bruk av planlagt kadaversøk og ekstraordinært tilsyn. Landbrukskontoret søkte derfor ikke på dette i 2025. Dataverktøy sparer tidsbruk både på Landbrukskontoret og for fellingsledelsen i pågående fellingsforsøk.

Prosjekt Beredskapsplaner på gårdsnivå

Landbrukskontoret fikk i 2023 tilsagn om skjønnsmidler på om lag én million kroner fra Statsforvalteren til et beredskapsprosjekt. Formålet med prosjektet er å styrke beredskapen på den enkelte gård, med særlig vekt på brannberedskap.

Som en del av prosjektet er det utarbeidet beredskapskart på gårdsnivå (tunkart). Kartene gir en oversikt over gårdstunet med bygninger og adkomstveger, og viser ved hjelp av symboler viktige beredskapsopplysninger som møteplass, hvor dyr oppholder seg, nødutganger for dyr, plassering av brannvarslingsanlegg og slokkeutstyr, strømtilkobling og hovedbrytere, drivstoff, gass eller andre farlige stoffer, samt adkomstveger til gården.

Det er hittil utarbeidet om lag 69 slike kart. Landbrukskontoret samarbeider med brannvesenet i arbeidet, og kartene legges også inn i utrykningsetatene sitt system gjennom LOCUS. Ved en eventuell hendelse kan brannvesenet dermed hente frem kartet direkte i utrykningskjøretøyet på veg til gården.

Faglagene i landbruket har vært en viktig samarbeidspartner i arbeidet med å kartlegge gårdstunene og utarbeide kartene.

Ole Kristian Jensvoll og Malin Larsen Græsdahl

Bondens nettverk

Forebyggende arbeid innen psykisk helse i landbruket har lenge vært et fokusområde fra både politikere og næring. Norsk landbruksrådgivning (NLR) i Innlandet har igangsatt et prosjekt «Trygg bonde», med mål om å etablere Bondens nettverk i alle kommuner i fylket. Statsforvalter og fylkeskommune støtter opp om arbeidet og har oppfordret kommunene til å starte nettverksarbeid.

Bondens nettverk i Lillehammer-regionen består av landbrukskontoret, avløserlaget og psykisk helsetjeneste i hver kommune. Det er landbrukskontoret som har ansvar for å drifte nettverket. Andre instanser og aktører kobles på etter den enkelte bondes behov. Et av formålene til nettverket er å formidle informasjon om de hjelpetiltakene som finnes både innen helse og drift. Samtidig arbeides det for å ufarliggjøre det å ta kontakt med hjelpeapparatet. Landbrukskontoret opplever at Bondens nettverk fungerer godt i Lillehammer-regionen.

Førjulsduggurd

I desember ble det arrangert to julelunsjer i henholdsvis Øyer og Gausdal. Det var særdeles hyggelig og godt oppmøte med totalt over 100 til stede. Formålet er å treffes, snakke sammen og komme med både ros og ris til Landbrukskontoret. Vi på Landbrukskontoret setter stor pris på treffpunktet og det er en glede å treffe så mange dyktige og engasjerte gårdbrukere.

Bondetrim

Landbrukskontoret mottok i 2025 et tilsagn på 50 000 kroner fra Innlandet fylkeskommune for å starte opp prosjektet Bondetrim. Formålet med prosjektet er å skape en alternativ møteplass der bønder kan senke skuldrene og lære teknikker som kan brukes i en travel hverdag. Kursene arrangeres i samarbeid med Fyrtårnet i Gausdal. Av seks planlagte kurs ble fem gjennomført i 2025. Landbrukskontoret har fått mange gode tilbakemeldinger fra deltakerne, og flere av dem har også delt sine erfaringer i media.

Bilde fra GD ved Kristin Roset